

Jakelussa mainituille

Viite Luonnos hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeväksi lainsäädännöksi

Asia LAUSUNTOPYYNTÖ

Taustaa

EU komissio antoi Suomelle vuonna 2007 langettavan päätöksen siitä, että tuolloin voimassa olleen valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukainen Tieliikelaitos sai markkinoilla tapahtuvaan toimintaansa kiellettyä valtiontukea liikelaitoksen konkurssisuojaan ja poikkeavan verokohtelun takia. Vuoden 2002 liikelaitoslaki kumottiin 1.1.2011 lukien valtion liikelaitoksista annetulla lailla (1062/2010).

Valtion liikelaitosjärjestelmän piirissä komission päätöksen antamisajankohtana oli Tieliikelaitoksen lisäksi viisi muuta valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Senaatti-kiinteistöt on järjestetty vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitetuksi valtion in house -toimijaksi. Tieliikelaitos aloitti toimintansa osakeyhtiömuodossa vuoden 2008 alussa, Ilmailulaitos ja Varustamoliikelaitos vuoden 2010 alussa ja Luotsausliikelaitos vuoden 2011 alussa. Kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla hoitamien tehtävien yhtiöittämisestä koskeva kuntalain (365/1995) muutos tuli voimaan 1.9.2013. Sen mukaan kaikki kuntien markkinaehtoiset toiminnot oli annettava vuoden 2014 loppuun mennessä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi.

Valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima valtion omaisuus. Edellä esitetyin perustein valtion nykyisten periaatteiden mukaista liikelaitosmallia ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi.

Metsähallitukseen sovelletaan edelleen kumottua vuoden 2002 liikelaitoslakia, minkä vuoksi Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö on uudistettava vastaamaan unionin lainsäädännön ja EU komission vaatimuksia. Myös oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota tilanteeseen.

Asian valmistelu

Metsähallituslain uudistusta on valmisteltu alkuvuodesta 2008 lähtien ja siitä on käyty laajaa keskustelua koko valmisteluprosessin ajan. Valmistelun aikana on selvitetty kaikki eri vaihtoehdot Metsähallituksen toiminnan organisoimiseksi kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Selvityksessä tarkasteltiin kattavasti organisointivaihtoehdoista nykyinen liikelaitosmalli, erityistehtäväyhtiö, virasto, julkisoikeudellinen laitos ja liikelaitos-konsernimalli.

Valmistelun kuluessa on valtioneuvostotasolla linjattu, että valtion maa- ja vesiomaisuus säilyy suorassa valtion omistuksessa, Metsähallitus säilytetään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena ja se organisoidaan erityisliikelaitokseksi. Liikelaitos toimii konsernimuodossa ja markkinoilla avoimessa kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnot yhtiötetään liikelaitoksen tytäryhtiöiksi. Perustettavalle metsätalousyhtiölle annetaan yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion liiketoimintaan tarkoitettulla maalla ja samalla sille säädetään velvollisuus toteuttaa toiminnassaan kaikkia Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita. Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaan Metsähallituksen lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan EU:n vaatimuksia ja selkeytetään sen johtamisjärjestelmä.

Säädösvalmistelun aikana on tehty tiivistä yhteistyötä muiden ministeriöiden kanssa. Asiaa on käsitelty myös kilpailuviranomaisten kanssa. Asiantuntijalausuntojen perusteella esitetty malli täyttää unionin kilpailuoikeudelliset edellytykset. EU komissio on hyväksynyt mallin komission maakäynnin yhteydessä 25.3.2014 ja pitänyt uudistusta välttämättömänä.

Säädösvalmistelun etenemisestä on tiedotettu laajasti. Esitysluonnos oli touko-kesäkuussa 2014 laajalla lausuntokierroksella. Valmistelun aikana on järjestetty 4 valtakunnallista seminaaria, joissa sidosryhmät ja myös Metsähallituksen henkilöstön edustajat ovat olleet mukana. Loka-kuussa 2015 järjestettiin kolme kuulemistilaisuutta. Lisäksi ministeriön edustajat ovat esitelleet hankkeen tavoitteita ja etenemistä sekä keränneet palautetta lukuisissa tilaisuuksissa eri yhteisissä eri puolilla maata. Esityksestä on neuvoteltu saamelaiskäräjien kanssa kolme kertaa.

Esitysluonnos

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa nykyisenlaisen valtion maa- ja vesiomaisuuden hoidon jatkuminen ja tehdä lainsäädäntöön vain välttämättömät muutokset. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus jatkaisi nykyisenkaltaisena liikelaitoskonsernina, jonka markkinoilla kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnot ovat yhtiömuodossa. Metsähallitusta koskeva eduskunnan ja valtioneuvoston ohjausvalta säilyisi ennallaan. Eduskunta voisi asettaa edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita, jotka voivat koskea myös tytäryhtiöissä harjoitettavaa toimintaa. Metsähallituksen tehtävänä olisi ohjaavien ministeriöiden tarkentavan ohjauksen puitteissa huolehtia siitä, että eduskunnan asettamat tavoitteet saavutetaan. Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pysytettäisiin ennallaan.

Esityksen mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavassa laissa tarkoitettussa osakeyhtiössä. Yhtiö olisi Metsähallituksen kokonaan omistama tytäryhtiö, jolle siirrettäisiin Metsähallituksen harjoittama metsätalousliiketoiminta ja toimintaan kohdistuvat varat, velat ja varaukset. Perustettavalle valtion metsätalousyhtiölle annettaisiin lailla säädetty yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion maalla. Oikeus olisi siirtokelvoton ja yhtiö maksaisi yksinoikeudesta Metsähallitukselle käyvän vastikkeen. Samalla sille säädettäisiin velvollisuus toteuttaa toiminnassaan Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita mm. poronhoidon, luontoarvojen, metsien virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen osalta ja velvollisuus noudattaa liikelaitoksen laatimia alueellisia luonnonvarasuunnitelmia.

Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö toimisi liiketoiminnasta eriyttynä osana Metsähallitusta hoitaen nykyisellä tavalla ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tuulosohjauksessa luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita, valtion retkeilyalueita ja muita sen hallintaan osoitettuja erityisalueita sekä hoitaen Metsähallitukselle säädettyjä julkisia hallinto- ja palvelutehtäviä. Luontopalvelujen rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Esitys mahdollistaa sen, että valtion metsätalousliiketoiminta voi jatkua ja Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus pysyy edelleen valtion suorassa omistuksessa. Toteutuessaan esitys turvaa osaltaan suomalaisen metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä.

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi.

Lausunnot pyydetään toimittamaan ministeriöön **viimeistään tiistaina 24.11.2015** ensisijaisesti sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@mmm.fi tai kirjeitse osoitteeseen maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO. Sähköiset lausunnot tulee toimittaa pdf-, Word- tai rtf -tallennusmuodossa. Kopio lausunnosta pyydetään lähettämään tiedoksi sähköpostitse myös osoitteeseen marja.lappalainen@mmm.fi

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että sillä on käytössään lokakuussa järjestettyjen kuulemistilaisuuksien yhteydessä ministeriölle toimitetut kannanotot, ja että lausunnossa olisi suotavaa viitata ministeriölle toimitettuun kannanottoon siltä osin, kun annettava lausunto ei poikkea aiemmasta kannanotosta. **Koska hallituksen esitys on tarkoitus saada eduskunnan käsiteltäväksi viikolla 49, lausuntoaikaan ei voida myöntää pidennystä. Maa- ja metsätalousministeriö pahoittelee lyhyehköä lausuntoaikaa.**

Tämä lausuntopyyntö on lähetetty vain sähköisenä. Lausuntopyyntö ja esitysluonnos sekä esitysluonnoksen pääasiallisen sisällön ja esitykseen sisältyvien säännösehdotusten käänös on viimeistään 12.11.2015 luettavissa ja tulostettavissa osoitteessa <http://www.mmm.fi/lausunnolla>

Lisätietoja antavat tarvittaessa hallitusneuvos Vilppu Talvitie (puh. 0295 162 417) ja metsäneuvos Marja Kokkonen (puh.0295 162 444). Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@mmm.fi.

Hallitusneuvos

Vilppu Talvitie

LIITE Luonnos hallituksen esitykseksi Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

JAKELU oikeusministeriö
sisäministeriö
puolustusministeriö
valtiovarainministeriö
opetus- ja kulttuuriministeriö
työ- ja elinkeinoministeriö
ympäristöministeriö
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Maanmittauslaitos

rajavartiolaitoksen esikunta
 yhdenvertaisuusvaltuutettu
 Metsähallitus
 Museovirasto
 Lapin, Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastot
 Lapin, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäris-
 tökeskukset
 Luonnonvarakeskus
 Suomen metsäkeskus
 Suomen riistakeskus
 Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan liitot sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
 Enontekiön, Inarin, Posion, Sodankylän, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Savu-
 kosken, Pellon ja Utsjoen kunnat sekä Rovaniemen, Kemijärven ja Kuhmon kaupunki
 Itä-Lapin kuntayhtymä
 Paliskuntain yhdistys
 saamelaiskäräjät
 kolttien kyläkokous
 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
 Metsäteollisuus ry
 Suomen Sahat ry
 Pölkky oy
 Koneyrittäjien liitto ry
 Palvelualojen työnantajat PALTA ry
 Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry
 Suomen luonnonsuojeluliitto ry
 Suomen Yrittäjät
 Lapin kauppakamari
 Matkailu- ja Ravintolapalvelut Mara ry
 Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry
 Luontaiselinkeinoliitto ry
 Metsähallituksen henkilöstöjärjestöt (Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Tekniikan ja Tie-
 don Toimihenkilöt TTT ry, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry, Julkisten ja hyvinvoin-
 tialojen liitto JHL ry ja Puu- ja erityisalojen liitto)
 Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Lapin sekä Pohjois-Karjalan alueilla toimivat Metsähalli-
 tuksen neuvottelukunnat (lähetetään neuvottelukuntien puheenjohtajille)
 Suomen Latu ry
 Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry
 Tunturi-Lapin Kehitys ry
 Inarin lapinkylän Lapinkyläyhdistys ry
 Inarinsaamelaiset ry
 Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry.

TIEDOKSI MMM/johto/Tiilikainen, Husu-Kallio ja Kataja
 MMM/LVO/Niemelä, Kokkonen ja Schildt
 YM/johto/Pokka ja Peisa
 YM/Tanninen, Heikkinen, Isoviita ja Sundberg